

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

המשכן, וכן עשה, ודו"ק. ויעויין תוספות שבת כה, א (ד"ה ויפרוש)⁴.

[כג]

לו, יח) ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את האהל להיות אחד: מדוע בקרסי הנחושת כתוב "ויעש כו' לחבר", ובקרסי הזהב, "ויעש כו' ויחבר" לו, יח) ויעש קרסי נחושת חמשים לחבר את האהל. פירוש⁵,

דהפסוק (שמות מ, יט) "ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את האהל על המשכן", איירי בפריסת יריעות המשכן ולא בעורות העזים. והקשו התוס' (שם, ד"ה ויפרוש), מנלן לש"ס, דלמא איירי ביריעות העזים. ותירצו, דכן מוכח מסדר הפסוקים. הנה מבואר, דעל יריעות המשכן כתיב "ויפרוש את האוהל", מוכח, שהיה כבר אוהל לפני שפרש, והיינו שחיברן לפני שפרש, לכן כתיב ויפרוש את האוהל, אבל בעורות העזים, בשעת החיבור היה אוהל.

⁴ תמצית דבריו: הטעם שביריעות העזים כתוב "ויחבר", וביריעות המשכן כתוב "לחבר", ובציווי הלשון שיהיה שבצלאל לחבר. כיון דבאמת הציווי היה שבצלאל יחבר גם את יריעות העזים, אבל בצלאל כיבד את משה לחבר את יריעות העזים, ולא חיברן בעצמו. והטעם בזה, כיון שמשה רבינו ע"ה הקים את המשכן, והיינו העצים, ויריעות העזים היו מעל יריעות המשכן, והיו נראות מבחוץ, דמכסה עורות התחשים היה רק מלמעלה ולא מהצדדים (לו, יט), לכן כיבד את משה לעשות זאת, כיון שהקים את עצי המשכן הנראים בחוץ, ויריעות העזים הם חלק מהקמת המשכן, לכן כתוב בלשון נסתר "לחבר את האוהל", כי לא הוא חיברן בצלאל, אלא משה רבינו ע"ה.

[כג]

⁵ [כג] בפסוק לו, יח) "ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את האהל להיות אחד", מבואר, שבשעת עשיית קרסי הנחושת, חשב לעשות כדי לחבר בהם את האוהל. וצריך ביאור, מדוע בשעת עשייה היה צריך לחשוב על זה. ועוד קשה, שבעשיית קרסי הזהב לא כתוב כן, אלא כתוב שעשה את הקרסים,

נחושת חמשים לחבר את האהל. ובציווי (כו, ו. כו, יא) כתיב שניהם שוה, יעויין שם. ואולי, משום דיריעות עזים היו מגולין מבחוץ, שמכסה עורות תחשים לא היו רק על הגג (לו, יט), לכן הניח לחברן בקרסים למשה, לכבודו. ונרמז זה בצווי, שכתוב (כו, יא) וחברת את האהל, שהחיבור היה בשעה שהוא אוהל, שכבר הוקם המשכן ופרש עליו היריעות עזים ונעשה אוהל, אבל משכן, כתוב (כו, ו) וחברת את היריעות, בשעדיין אינו משכן, רק, והיה המשכן אחד, אבל כל זמן שלא הוקמו הקרשים, חובר כבר

ומבאר המשך חכמה, דבאמת הציווי היה שבצלאל יחבר גם את יריעות העזים, אבל בצלאל כיבד את משה לחבר את יריעות העזים, ולא חיברן בעצמו. והטעם בזה, כיון שמשה רבינו ע"ה הקים את המשכן, והיינו העצים, ויריעות העזים היו מעל יריעות המשכן, והיו נראות מבחוץ, דמכסה עורות התחשים היה רק מלמעלה ולא מהצדדים (לו, יט), לכן כיבד את משה לעשות זאת, כיון שהקים את עצי המשכן הנראים בחוץ, ויריעות העזים הם חלק מהקמת המשכן, לכן כתוב בלשון נסתר "לחבר את האוהל", כי לא הוא חיברן בצלאל, אלא משה רבינו ע"ה.

ויש לזה רמז בציווי העשייה. דהנה יש לדקדק, דבציווי על חיבור יריעות המשכן כתוב "וחברת כו' והיה המשכן אחד", שלאחר החיבור יהיה המשכן אחד, ולא בשעה שמחבר. שלא כתוב וחיברת את המשכן, אלא שלאחר החיבור, יהיה המשכן אחד. אבל בחיבור יריעות העזים כתוב "וחיברת את האוהל, והיה אחד", משמע שבשעה שמחבר יהיה כבר "אוהל".

והטעם בזה, שחיבור יריעות העזים נעשה לאחר שכבר הקים משה את העצים, ופרסו את יריעות המשכן, אז חיבר את יריעות העזים, לכן כתוב וחיברת את "האוהל", שכבר הוקם המשכן, ופרס עליו אוהל. אבל את יריעות המשכן חיבר לפני שהקים את העצים, ועוד לא היה משכן, אז חיבר אותם, ולכן כתוב "והיה המשכן אחד", היינו לפני שהוקמו הקרשים, כב חובר המשכן והיה אחד, ולאחר מכן הניח אותם על העצים, לכן מטעם זה לא כיבד בצלאל את משה רבינו אלא לחבר את יריעות העזים, שאותם חיבר על העצים כשכבר הוקם המשכן, וכיון שמשה הקים את המשכן כיבדו גם לפרוס עליו ולחבר עליו את יריעות העזים, מה שאין כן את יריעות המשכן שחיבר לפני שנעשה המשכן.

ויש להביא ראיה לזה מדברי התוס', דהנה בשבת (כה, א) איתא בש"ס,

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

[כד]

(לז, א) וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת הָאָרֶן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמִתִּים וְחָצִי אָרְכּוֹ

וְאֶמֶה וְחָצִי רְחֵבּוֹ וְאֶמֶה וְחָצִי קִמְתּוֹ:

הטעם שרק בארון כתוב "ויעש בצלאל"

(לז, א) ויעש בצלאל את הארון. מה⁷ דלא כתיב בכולהו בצלאל,

שלהם, לכן סתם קרסי נחושת אינם הקדש אלא של הדיוט, לכן צריך להקדיש בשעת עשייה, אבל לא היה להם קרסי זהב לאוהלים שלהם, שזהב יקר מאוד, לכן לא היה צריך בשעת עשיית קרסי זהב, לחשוב מחשבות להקדישן, כי סתמן הוא להקדש.

[כד]

⁷ [כד] על הפסוק (לז, א) "ויעש בצלאל את הארון עצי שטים אמיתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו", יש לדקדק, מדוע בכל עשיית כלי המקדש, שולחן (פסוק י), מנורה (פסוק יז) מזבח (פסוק כה), כתוב בסתם "ויעש", ורק בארון כתוב "ויעש בצלאל".

ומבאר המשך חכמה, דשאר הכלים, אף על פי שעשה אותם בצלאל, מכל מקום אין זה תנאי בעשייתן, כי גם אחרים עשו אותן בבית המקדש הראשון ובבית המקדש השני וכן לעתיד לבוא בבית המקדש השלישי יעשו אותן, במהרה בימינו, אבל את הארון רק בצלאל יכול לעשות ולא אחרים, ולכן כשנגנז הארון בסוף ימי בית ראשון (יומא נג, ב), לא עשו ארון חדש, ולכן מאז לא היה ארון, וכן לא בבית שני.

והטעם בזה, כיון שארון אינו אלא כדי להניח את לוחות הברית, כדכתיב (כה, טז) "וַיִּנְתֵּן אֶל הָאָרֶן אֶת הַעֲבֹת אֲשֶׁר אָתָּן אֱלֹהֶיךָ", ואין לעשות לוחות אחרות, אלא אלו שנתן ה', כדכתיב "אשר אתן אליך", וכיון שנגנזו הלוחות, כבר לא עשו ארון, לכן רק בארון כתוב "ויעש בצלאל", כי ארון של בצלאל בלבד קיים לעד. ואולי יש לומר, שהטעם שלא עשו ארון חדש אינו מפני שאין לעשות לוחות חדשות, אלא מטעם שהקפיד ה' שלא יעשו ארון וכרובים אלא מה שעשה בצלאל בלבד, [שאינן אחר שיכול לכוון הכנות

דבאהלים היו שוכנים ישראל במדבר, והיו מדובקים בקרסי נחושת, אבל של זהב לא היו עושים לאהליהם, לכן קרסי זהב היו סתמא לשל גבוה, ואינו צריך לחשוב בעשייתן לשם גבוה, דסתמן לשם הקדש הווי, לא כן בקרסי נחושת, היה צריך להיות מחשבתן בעשייתן לשם גבוה לחבר האהל, דסתמן להדיוט הווי. ויעויין ירושלמי שקלים (ב, ב), ודו"ק בריש זבחים (ב, ב).⁶

ולאחר מכן חיבר בהם את המשכן, כדכתיב (לו, יג) "וַיַּעַשׂ תְּמֻשִׁים קְרָסִי זָהָב וַיַּחֲבֵר אֶת הַדְּרִיעֹת אֶחָת אֶל אֶחָת בְּקָרְסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד". ומבאר המשך חכמה, דבאמת כבר בשעת עשיית הקרסים, צריכים הקרסין להיות הקדש, לכן בשעת עשייה היה צריך לחשוב שיחבר בהם את האוהל, והיינו להקדישן בשעת עשייתן. והטעם שבקרסי הזהב לא חשב כן בשעת עשייתן, כיון דישאל היו דרים במדבר באוהלים, והיה להם קרסי נחושת לאוהלים שלהם, לכן סתם קרסי נחושת אינם הקדש אלא של הדיוט, לכן צריך להקדיש בשעת עשייה, אבל לא היה להם קרסי זהב לאוהלים שלהם, שזהב יקר מאוד, לכן לא היה צריך בשעת עשיית קרסי הזהב, לחשוב מחשבות להקדישן, כי סתמן הוא להקדש, מה שאין כן קרסי המשכן שסתמן להדיוט, היה צריך לחשוב לשם הקדש להקדישן.

וכן מבואר בירושלמי שקלים (ב, ב), דדבר העומד לסתמא, אין צריך לחשוב בפירושו, כיון שזה שעומד סתמא לדבר הזה, כל מה שעושה הוא לסתמא, דאמרו שם, שהגונב עולתו של חברו ושחטה סתמא, עולה לכפרת חברו. והטעם בזה, כיון שבהמה זו עומדת סתמא לכפרת הבעלים, וכששוחט סתמא, שוחט לשם בעליה, שהוא הסתמא. וכן מבואר בזבחים (ב, ב), שדבר שעומד סתמא להקדש וכדו', אין צריך לחשוב בפירושו, כיון שסתמו עומד לזה, בשעת עשייתו, כאילו כיון לשם הדבר שעומד בסתמא. [ודע, שבנדפס יש חזרה על המילים "סתמא לשל גבוה", וברור שהוא טעות סופר, לכן מחקתי חזרת המילים]

⁶ תמצית דבריו: הטעם שבקרסי הנחושת כתוב "ויעש כו' לחבר", ובקרסי הזהב, "ויעש כו' ויחבר", כיון שבשעת עשיית הקרסים, צריכים הקרסין להיות הקדש, לכן בשעת עשייה היה צריך לחשוב שיחבר בהם את האוהל, להקדישן בשעת עשייתן. והטעם שבקרסי הזהב לא חשב כן בשעת עשייתן, כיון דישאל היו דרים במדבר באוהלים, והיה להם קרסי נחושת לאוהלים

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

[כה - המשך]

עוד ביאור טעם מדוע דוקא בצלאל עשה את הארון

ויתכן עוד⁹, דאמרו (יומא נד, ב), כשבאו גוים להיכל, ראו כרובים

עליו, והם לא עבדו הפסל עצמו אך שמהו כאמצעי להשיג על ידו תועלת" עכ"ל].

לכן בחר ה' רק בצלאל לעשות הארון, שאבי אביו נהרג על אשר מיחה בעשיית העגל (סנהדרין ז, א), אם כן מצד החנוך והטבע הוא שונא כל הנוטים אחרי ההבל וציור שום דמות ותמונה, ולא יבא לשום מחשבה זרה כלל, ולכן כתב ויעש בצלאל שהוא לבדו עשה את הארון בלא שום סיוע.

ועל פי זה יתיישב עוד תמיה גדולה, דהנה כתוב בשמות (לא, ב-ג) - (ב) וְאֵת אֶתִּי קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוֹרִי בֶן חוּר לְמִשְׁהָ הַיְהוָה: (ג) וְאֶמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻקְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה, הנה מבואר שציוה ה' על בצלאל "מלאכה", וכשמה רבינו ע"ה אמר לישראל שה' מינא את בצלאל בחכמה, הוסיף ואמר שמינהו גם לחשוב מחשבות, כדכתיב (לה, ל-לב) - "וְיִאמְרֵם מִשְׁהָ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵתֵם קָרָאתִי ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן אוֹרִי בֶן חוּר לְמִשְׁהָ הַיְהוָה: (לא) וְיִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻקְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה: (לב) וְלִחְשֹׁב מַחְשְׁבֹת לַעֲשֹׂת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנַחֲשָׁת". והוא תימה.

ולאור המבואר יתיישב היטב, דהכתוב שמינה ה' את בצלאל היה לפני מעשה העגל, לפני שירד משה מהר סיני, אמר לו ה' כל זה שמינה את בצלאל, לכן אמר רק שמינהו למלאכה, אבל משה רבינו אמר לישראל שמינה ה' את בצלאל לאחר שירד מהר סיני עם לוחות שניות, שהיה זה לאחר מעשה העגל, לכן אמר להם שמינהו ה' גם לחשוב מחשבות. לפי שזה היה אחר העגל, ואז המלאכה היה צריך להיות טהורה גם בהמחשבה, שלא יהרהרו שום ציור גשם ותבנית דמות כלל, וזה מלאכת מחשבת, שהמחשבה תהא טהורה וברורה ונקיה. ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

ובזה יש לומר שרמזו חז"ל במליצתם הנוראה, על שבקשו שינתן להם יצר עבודה זרה בבית שני, והיה שעת רצון, ויצא מבית קודש הקודשים גור קטן, והוא יצר עבודה זרה. וכל דבריהם שם, הם משל נורא ורזי דרזים. ואולי זה שרמזו שיצא מבית קודש הקדשים, נתכוונו בזה לרמז, שמקודש הקודשים שהיו חרובים מעורים זה בזה, משם יש חלילה מקום לטעות אחר עבודה

משום ששאר דברים עשו גם אחרים בבית עולמים, וכן בבית שני, ולעתיד, אבל ארון משנגנז (נג, ב), עוד לא עשו אחר, כי אין לעשות לוחות אחרים, ורק ארון בצלאל הוא שקיים לדורות ולא אחר. ודו"ק. ואולי דהקפיד הכתוב שלא יעשו לדורות ארון וכרובים רק זה שעשה בצלאל⁸.

הראויות לעשות ארון וכרובים, רק בצלאל].

⁸ תמצית דבריו: הטעם שרק בעשיית הארון כתוב "ויעש בצלאל", כיון ששולחן מנורה ומזבח, עשו אחרים בבית המקדש הראשון והשני, ולעתיד, לכן כתוב סתם "ויעש". אבל ארון הוא רק זה שעשה בצלאל, ומשנגנז הארון, לא היה עוד ארון וכרובים.

[כה]

⁹ [כה - המשך] עוד טעם, מדוע את הארון עשה רק בצלאל, ואף אחד אינו יכול לעשות את הארון, כיון יש לחשוש ממחשבות זרות בעשיית הארון, ורק בצלאל בזכות אבותיו אין לחשוש שיחשוב מחשבות זרות, דהנה אמרו חז"ל (יומא נד, ב) "אמר ריש לקיש: בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאונו לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום, שנאמר (איכה א, ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה" ע"כ, וכן הוא במכילתא, (יתרו, מסכתא דבחדש, פרשה י) "אלהי כסף ואלהי זהב (שמות כ, כ), למה נאמר כו' לפי שמצינו כל כלי בית עולמים, שאם אין להם של זהב הן עושים אותם של כסף, שומע אני אף שנים כרובין כן, ת"ל אלהי כסף, הא אם שניתם משל זהב הרי הן כאלהי כסף".

הנה נתבאר, שהכרובים היו מחובקים כאיש ואשתו, ולכן חששה תורה שלא יעשו כרכובים, רק כפי שציוה ה' של זהב, שלא יבואו להרהר חלילה במחשבות זרות ובאמונות כוזבות, ואם כן חשש ה' יתברך, שאחר שעשו העגל לא יהיו בעלי השגה של יחוד ה' שאין בלתו יתברך בעולם, ויבואו לטעות, שכשיעשה אחד את הארון יבוא לטעות מחשבה זרה הנוטה לדרכי הטלסמאות, [והיא הכת שכתב במלבי"ם (ישעיהו מד, ט) וז"ל [הכת הב'] שהיו חושבים את הפסל כעין טלסמאות, להוריד על ידו רוחניות ושפע איזה כוכב מיוחד, והיו חושבים שהכוכבים חומדים את הדמות ההוא ומשפיעים

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

שזה היה אחר העגל, ואז המלאכה היה צריך להיות טהורה גם בהמחשבה, שלא יהרהרו שום ציור גשם ותבנית דמות כלל, וזה מלאכת מחשבת, שהמחשבה תהא טהורה וברורה ונקיה ודו"ק. ואולי כונו לזה במליצתם הנוראה (יומא סט, ב), דנפק כגוריא מבית קודש הקדשים. ודו"ק¹⁰.

[כו]

לז, ד-ה) - (ד) ויעש בדי עצי שטים ויצף אתם זָהָב: (ה) וַיָּבֵא אֶת הַבְּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׁאת אֶת הָאָרֶן:

מדוע בארון לא כתוב "בתים לבדים"

לז, ד-ה) הנה¹¹ בארון לא נזכר (כה, יג-יד. לז, ד-ה) בתים

"ושפתי טבועת זָהָב תַעֲשֶׂה לוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁפִי צִלְעֹתָיו תַעֲשֶׂה עַל שְׁנֵי צַדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבְדִים לְשֵׁאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה", וכן בעשיית מזבח הזהב כתוב (לז, כז) "ושפתי טבועת זָהָב תַעֲשֶׂה לוֹ מִתַּחַת לְזָרוֹ עַל שְׁפִי צִלְעֹתָיו עַל שְׁנֵי צַדָּיו לְבָתִּים לְבְדִים לְשֵׁאת אֹתוֹ בְּהֶמָּה", אבל כאן בעשיית הארון, לא כתוב "בתים לבדים", וכן בציווי על עשיית הארון, לא כתוב "בתים", דכתיב (כה, יג-יד) - "יג) וְעָשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: (יד) וְהִבַּאתָ אֶת הַבְּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׁאת אֶת הָאָרֶן בְּהֶמָּה".

ומבאר המשך חכמה, דבית הוא מקום דירה, שנכנסים בו ויוצאים ממנו. והנה הבדים שהיו בשולחן ובמזבח הקטורת, היו בטבעות, דהן הבתים, רק בשעה שנשאו אותם, אבל הבדים של הארון היו בו כל הזמן, גם כשעמד בקודש הקדשים, כדכתיב (כה, טו) "בְּטַבְעֹת הָאָרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ", ואמרו במכות (כב, א) שהמסיר בדי הארון לוקה, בלאו דלא יסורו ממנו, לפיכך בארון לא כתוב "בתים", כי אינם בית, אלא מקום קבוע. וכן בקרשים כתוב (כו, כט) "וְאֵת הַקְּרָשִׁים תַצְפֶּה זָהָב וְאֵת טַבְעֹתֵיהֶם תַעֲשֶׂה זָהָב בְּתִים לְפָרִיחַם וְצִפִּיתָ אֶת הַבְּרִיחִים זָהָב", כי לא היו רק בשעה שהמשכן עומד.

ובזה מיושב עוד תמיה גדולה, מדוע בעשיית השולחן והמזבח כתוב ויעש את "הבדים" בה"א הידיעה, (לז, טו. לז, כח), ובארון כתוב (לז, ד) בלא ה"א הידיעה "ויעש בדי עצי שטים". אבל לאור המבואר אתי שפיר, דבעשיית השולחן כתוב לפני כן (לז, יד) "לְעֲמֹת הַמִּסְגָּרָת הָיָה הַטַבְעֹת

המעורים זה בזה כו' יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום. וכזה דרשו במכילתא (יתרו, פרשה י) על לא תעשו אלקי כסף (שמות כ, כ), שאם עשו אותן של כסף, הרי הן כאילו עשו אלקי כסף. ואם כן, חשש השם יתברך, שמא אחרי שחטאו בעגל, שמא כשיעשה אחד את הארון, יבא להרהר איזה מחשבה זרה הנוטה לדרכי הטלמסאות ועצביהם, לכן בחר בבצלאל, שאבי אביו נהרג, על אשר מיחה בעשיית העגל (סנהדרין ז, א), אם כן, מצד החנוך והטבע שהוא שונא כל הנוטים אחרי ההבל וציור שום דמות ותמונה, ובל יבא לשום מחשבה זרה כלל, ולכן כתב ויעש בצלאל, שהוא לבדו עשה את הארון, בלא שום סיוע. ובזה יבואר, שהשם יתברך קודם עשיית העגל אמר (שמות לא, ב-ג) ראה קראתי בשם בצלאל כו' ואמלא כו' לעשות בכל מלאכה, וכשאמר משה לישראל כתוב (שמות לה, לג) לעשות בכל מלאכת מחשבת, ולפי

זרה, לכן משם יצא "הגור", היינו היצר של עבודה זרה, [שככל שהקדושה גדולה יותר, כך כנגד זה להפך, שזה לעומת זה עשה אלוקים].

¹⁰ תמצית דבריו: עוד ביאור מדוע דוקא בצלאל נבחר לעשות את הארון, כיון שמעל הארון היו הכרובים מחובקים זה בזה כאיש ואשתו, וזה יכול להביא מחשבות זרות, לטעות שצריך חלילה צלם כדי להדבק בבוא יתברך, לכן ציוה ה' שרק בצלאל יעשה את הארון, שבצלאל בודאי לא יחשוב מחשבות זרות, שכיון שאבי אביו נהרג על שמיחה בעשיית העגל, טבוע בקרבו השנאה לכל הנוטים אחר הדמות והצלם, ולא יבוא לטעות בזה, וזכות אבותיו מסייעת לו.

[כז]

¹¹ [כו] על הפסוקים (לז, ד-ה) - (ד) ויעש בדי עצי שטים ויצף אתם זָהָב: (ה) וַיָּבֵא אֶת הַבְּדִים בְּטַבְעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׁאת אֶת הָאָרֶן: יש לדקדק: א. מדוע לא כתוב "בתים לבדים", כמו שכתוב בציווי על עשיית השולחן (כה, כז) "לְעֲמֹת הַמִּסְגָּרָת תַהַיִּין הַטַבְעֹת לְבָתִּים לְשֵׁאת אֶת הַשְּׁלֶחָן", ובעשיית השולחן (לז, יד) "לְעֲמֹת הַמִּסְגָּרָת הָיָה הַטַבְעֹת בְּתִים לְבְדִים לְשֵׁאת אֶת הַשְּׁלֶחָן", וכן בציווי על עשיית מזבח הזהב, כתוב (ל, ד)

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

כתיב אחר כך, ויעש את הבדים (לז, טו. לז, כח), אבל בארון שקבועים בו לעולם (כה, טו. מכות כב, א), לא כתיב בתים לבדים, ולכן כתיב (לז, ד) ויעש בדי עצי שטים, שלא הזכיר קודם, ולא נאות למיכתב את הבדים, ופשוט¹².

לבדים, ובשולחן (כה, כז. לז, יד), ומזבח (ל, ד. לז, כז), כתיב בתים לבדים. משום, שבית הוא העשוי לדירה, שפעמים הוא בתוכו ופעמים אינו, ויוצא מן הבית. לכן, בכל הנך שאינו בו קבועין לעולם, כתיב בתים לבדים, בתים לבריחים (כו, כט). ולכן

¹² תמצית דבריו: הטעם שבשולחן ובמזבח הזהב כתוב "בתים לבדים", ובארון לא כתוב "בתים לבדים", כיון שבית, הוא דירה, שנכנסים בו ויוצאים ממנו. ובדי השולחן והמזבח היו יוצאים ממנו כשלא נשא אותם, אבל בדי הארון לא יצאו ממנו, כדכתיב 'לא יסורו ממנו', לפיכך לא כתוב "בתים לבדים".

בְּתִים לְבָדִים לְשֵׁאת אֶת הַשֻּׁלְחָן, וכיון שהזכיר את הבדים, כתב על זה (לז, טו) "וַיַּעַשׂ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַף אֹתָם זָהָב לְשֵׁאת אֶת הַשֻּׁלְחָן", וכן במזבח הזהב כתוב לפני כן (לז, כז) "וַיִּשְׁתִּי טַבַּעַת זָהָב עֲשֵׂה לּוֹ מִתַּחַת לְזָרוּ עַל שְׁתֵּי צְלָעָתָיו עַל שְׁנֵי צְדָיו לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׁאת אֹתוֹ בָּהֶם", וכתב על זה (לז, כח) "וַיַּעַשׂ אֶת הַבָּדִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַף אֹתָם זָהָב". אבל בארון דלא כתיב לפני כן ענין הבדים, כיון שלא כתוב "בתים" בהם, לכן כשמזכיר בתחילה בדים, אין זה משפט לשון הקודש להזכיר בה"א הידיעה, לכן כתיב (לז, ד) "וַיַּעַשׂ בָּדִי עֲצֵי שִׁטִּים וַיִּצַף אֹתָם זָהָב". ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

